

Flintøkser, -hard valuta?

Om det er mulig å direkte sammenligne flintøkser med dagens harde valuta, gullbarren, er muligens å strekke strikken litt langt. Imidlertid har eksemplene på **hard valuta** noen fellestrekk foruten å være «tunge og harde», de har begge estetiske kvaliteter, og de kan være nyttige selv som fragmenter.

Foruten jordbruk er et av kjennetegnene for starten på yngre steinalder i Danmark (for omtrent 6000 år siden) en nærmest industriell produksjon av slipte flintøkser. Dette involverte ikke bare tilhogging og sliping av økser, men også gruvedrift i kalkavsetningene på jakt etter store flintknoller av god kvalitet.

Bruksområdene for de slipte flintøkserne var mange. I tillegg til å være et praktisk redskap for rydding av skog til jordbruksland, er det i enkelte tilfeller på Jylland også brukt som utstyr de døde fikk med seg i graven.

Det mest spektakulære er imidlertid skikken med å legge disse øksene ned som offergaver i myrer og innsjøer som gaver til overnaturlige makter. Det er mange som har fått seg et møte med fortiden og en gledelig overraskelse i det harde arbeidet med å spa torv i de danske myrene på 18- og 1900 tallet.

Funn av økser i nordområdene utenfor Danmark vitner om at disse også inngikk i vidstrakte byttenettverk. Importen av flintøkser ser ut til å få et oppsving for omtrent 5000 år siden. I denne perioden blir det vanligere å finne slipt flint på steinalderboplassene i Nord-Skandinavia, noe som betyr at man har hugget opp økser (ødelagte?) og brukt de til pilspisser, skrapere og andre dagligdagse kutteredskaper. Øksene får da en tilleggsverdi eller gjenbruksverdi som råstoff, på samme måte som enkeltdele av en knust gullbarre.

Hvilke varer som gikk andre veien kan vi bare spekulere i, om det var «fjellprodukter» er disse for lengst sporløst konsumert. Det er nærliggende å tenke seg at returobjektene for flinten var oppfattet som eksotiske og eksklusive i mottakerland, og da er «fjellprodukter» en het kandidat.

Det største funnet av flintøkser samlet på ett sted i Nord-Skandinavia er gjort i Kusmark ved Skellefteå i Sverige, her ble det funnet i underkant av 200 eksemplarer på ett sted. Dette ligger ca. 1000 km i havstrekning fra flintgruvene og øksenes produksjonssted i Danmark. På boplassen Bjurselet i samme region ble det funnet 13 nedgravninger (depoter) med nedlagte økser. Det ene depotet bestod av 12 stående økser plassert i en ring med eggen ned.

Kan dette forstås innenfor rammen av økonomisk rasjonalitet? Er dette «inflasjonsdempende», eller var dette med på å forebygge et dramatisk «kursfall» på «flintbørsen» grunnet overproduksjon? Eller var det andre strategiske hensikter? Vitner handlingen med å legge ned flintøkser som offergave om en stor felles sammenkomst, og en bevisst handling fra «offergavens eier» ved å ofre på alles vegne og dermed sette alle deltakerne omkring seg i bunnløs gjeld, for deretter å kunne kreve deres lojalitet og tjenester?

Alternativt kan en tenke seg at handlingene ikke primært var bevisste strategiske valg for egen vinning, men snarere en forpliktelse til å videreføre og opprettholde gammel tradisjon.

Hva tror du? Men at flint var hard valuta er det nok ingen tvil om.